

**ПРОГРАМА ІСПИТУ (ЕТАПУ) ТА ТАКСОНОМІЧНА
ХАРАКТЕРИСТИКА АНОНІМНОГО ТЕСТУВАННЯ З ІСТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ В
МЕЖАХ КОНКУРСУ ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ОКРУЖНОГО
АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ, ОГОЛОШЕНОГО РІШЕННЯМ
КОМІСІЇ ВІД 29 ЖОВТНЯ 2025 РОКУ № 193/ЗП-25**

№	Розділ, тема, зміст	Питома вага, %	Когнітивний рівень
1	Розвиток державності на території України в давню і середньовічну добу	15	В
1.1	Зародження державності на українських землях. Кіммерійці, скіфи, сармати, державний лад Малої Скіфії. Колонія, метрополія, державний лад грецьких міст-держав Північного Причорномор'я, об'єднання грецьких полісів Керченської протоки, державний лад Боспорського царства, Мітрідат VI. Готська держава. Гунське племінне об'єднання. Писемні джерела про антив, форма правління в Антському союзі, політика антських вождів.		
1.2	Київська держава у IX–X ст. Поява держави із центром у Києві. Термін «Русь» у вузькому і широкому розумінні. Державницька діяльність та повноваження правителів Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Ярополка. Русько-візантійські договори. Реформа податкової системи.		
1.3	Зміцнення Русі наприкінці X – у пер. пол. XI ст. Реформаторська діяльність Володимира Великого, утвердження державної релігії християнства. Міжусобна боротьба після смерті Володимира. Державна політика Ярослава Мудрого, «Руська правда». Міжнародне становище Русі, відносини з Візантією. Державний устрій Русі, влада князя, віче, боярська дума, символіка княжої влади.		
1.4	Київська Русь у др. пол. XI – на поч. XII ст. Тріумвірат Ярославичів, князівські сцени, доповнення «Руської правди». Державна		

	політика Володимира Мономаха. Децентралізація Русі після Мстислава Великого.		
1.5	Удільні князівства Русі. Вотчинне землеволодіння. Криза престолонаслідування. Утворення Київського, Переяславського, Чернігівського, Галицького, Волинського князівств. Поява назви «Україна».		
1.6	Утворення Руського королівства (Галицько-Волинська держава). Державна політика Романа Мстиславича. Роман Мстиславич – претендент на київський престол. Роль і позиції боярства.		
1.7	Утвердження Руського королівства (Галицько-Волинська держава). Державна політика співправителів Данила і Василька Романовичів. Коронація Данила Галицького. Відносини із Золотою Ордою.		
1.8	Руське королівство (Галицько-Волинська держава) у др. пол. XIII – у середині XIV ст. Державна політика нащадків Данила Галицького. Титул «король Русі» та титул «король Галичини і Володимирії». Початок війни за галицько-волинську спадщину. Магдебурзьке право.		
1.9	Державність Великого князівства Литовського і Руського. Еволюція державної політики литовських князів. Династія Гедиміновичів: Любарт, Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Володимир Ольгердович. Литовські статuti. Пани-рада і сейм. Кревська та Городельська унія та її наслідки. Велике князівство Руське 1432–1435. Удільні князівства руські. Адміністративна реформа – запровадження воєводств. Руська знать у державних структурах Литовської держави. Князь Костянтин Іванович Острозький. Битва під Оршею.		
2	Боротьба за українську державність у Ранній Новий час (кінець XV – XVIII ст.)	20	В
2.1	Державність Речі Посполитої. Люблінська унія. Берестейська унія в контексті державної політики. Станово-представницька монархія, виборність короля, сейм, сенат, ізба, шляхта. Політико-адміністративний устрій. Генріхові артикули 1573 (1576). Князь Василь-Костянтин Острозький. Берестейська унія в контексті державної політики. Українські князівські роди Острозьких, Вишневецьких.		

	Концепція Київ–Другий Єрусалим. Ідеї Йосифа Верещинського. Йов Борецький. Петро Могила. Православні братства. Полемічна література.		
2.2	Кримське ханство XV–XVIII ст. Розпад Золотої Орди та утворення Кримського ханства. Династія Гіреїв. Форма правління Кримського ханства, повноваження хана, диван, курултай, бейлик. Васальна залежність від Османської імперії.		
2.3	Військо Запорозьке Низове. Поява козацтва. Запорозькі Січі XVI–XVIII ст. Форма правління на Січі. Формування козацького стану. Реєстрове козацтво. Остафій Дашкевич, Дмитро Вишневецький. Паланковий адміністративний поділ, кошовий отаман, кошова старшина. Січ – суб’єкт міжнародних відносин. Нова Запорозька Січ 1734–1775 рр. Територія, паланковий устрій, особливості управлінської системи.		
2.4	Зростання ролі козацтва в суспільно-політичному житті. Участь козаків у воєнних діях за межами Речі Посполитої та воєнні походи запорожців на Кримське ханство і Туреччину в першій половині XVII ст. Роль козацтва в Хотинській війні 1620–1621 рр. Діяльність Петра Сагайдачного. Міждержавне зближення Запорозької Січі з Кримським ханством у 20–30-х рр. XVII ст. Боротьба козацтва за визнання його офіційного статусу як військового стану Речі Посполитої. Козацька війна 1625 р. під проводом Марка Жмайла, умови Куруківської угоди. Тарас Федорович (Трясило). Козацькі повстання 1630-х рр. Умови «Ординації Війська Запорозького» 1638 р.		
2.5	Військо Запорозьке: зародження державності Гетьманщини. Козацька революція під проводом Богдана Хмельницького. Форма правління Гетьманщини. Полково-сотенний адміністративний поділ. Повноваження гетьмана в Козацькій державі, козацька рада, рада старшин. Державна та дипломатична діяльність Богдана Хмельницького. Зборівський договір 1649 р. Білоцерківський договір 1651 р. Березневі статті 1654 р. Віленське перемир’я 1656 р. Союз із Кримським ханством.		

	Заселення, розвиток та устрій Слобідської України.		
2.6	Гетьманщина у 1657–1663 рр. Гетьманування Івана Виговського і Юрія Хмельницького. Гадяцький договір 1658 р. Ідея Речі Посполитої трьох народів. Юрій Немирич. Українсько-московська війна 1658–1659 рр. Конотопська битва 1659 р. Переяславські статті 1659 р. Слободищенський трактат 1660 р.		
2.7	Розкол Гетьманщини на Правобережну і Лівобережну. Павло Тетеря. Іван Брюховецький. Батуринські статті 1663 р. Московські статті 1665 р. Андрусівське перемир'я 1667 р. Реформи Петра Дорошенка. Корсунські статті 1669 р. Дем'ян Многогрішний. Глухівські статті 1669 р. Іван Самойлович. Конотопські статті 1672 р. Бахчисарайський договір 1681 р. Вічний мир 1686 р. Ханська Україна.		
2.8	Об'єднання Гетьманщини. Державна діяльність Івана Мазепи. Внутрішня і зовнішня політика. Відносини з Московією. Коломацькі статті 1687 р. Зречення гетьманства Самійла Самуся на користь Івана Мазепи. Українсько-шведська угода 1708 р. Скасування полкового устрою на Правобережжі (1699–1713 рр.).		
2.9	Діяльність уряду П. Орлика в еміграції. Пилип Орлик. «Договори і постановлення прав і вольностей Війська Запорозького» 1710 р. «Реляція про Київ» 1711 р. Кайрський договір 1711 р. Шведський протекторат. Українське питання у відносинах європейських країн.		
2.10	Глухівський період Гетьманщини. Іван Скоропадський. Решетилівські статті 1709 р. Перша Малоросійська колегія 1722–1727 рр. Павло Полуботок. Коломацькі петиції 1723 р. Данило Апостол. «Рішительні пункти» 1727 р. «Правління гетьманського уряду» 1734–1750 рр. «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. Реформи Кирила Розумовського.		
2.11	Інкорпорація українських земель до складу Російської імперії. Створення та діяльність другої Малоросійської колегії. Знищення залишків національної державності в Лівобережній Україні. Слобідська Україна. Ліквідація полково-сотенного устрою.		

	Ліквідація Запорозької Січі 1775 р. Друга Малоросійська колегія 1764–1786 рр. Діяльність Комісії зі складання нового Уложення законів (1767–1774 рр.) і спроби відновити автономію Гетьманщини та Слобожанщини. Гайдамацькі рухи Правобережжя Козацькі військово-політичні утворення наприкінці XVIII ст. Чорноморське козацьке військо. Задунайська Січ. Переселення запорожців на Кубань і створення Кубанського козацького війська. Анексія Російською імперією Криму. Інкорпорація Північного Причорномор'я і Приазов'я. Поділи Речі Посполитої та захоплення Російською імперією Правобережної України.		
3	Національно-політичні процеси на українських землях в Пізній Новий час (кінець XVIII – початок XX ст.)	15	В
3.1	Українські землі під владою Російської імперії. Українські землі у складі Російської імперії. Адміністративно-територіальний устрій та політична система України у складі Російської імперії. Генерал-губернаторства. Наслідки політико-адміністративних нововведень: уніфікація управлінської системи. Східна (Кримська) війна. Реформи 1860–1870-х рр. та їх вплив на українське суспільство. Модернізація політичної влади на початку XX ст., державна служба в українських губерніях.		
3.2	Українські землі під владою Австрійської (Австро-Угорської) імперії. Адміністративно-територіальний устрій та організація влади на українських землях. Королівство Галиції і Лодомерії (Володимирії) із центром у Львові. Герцогство Буковина. Закарпаття. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. Українське представництво в австрійському парламенті у Відні і крайових парламентських установах (Галицький і Буковинський сейми). Юліан Романчук.		
3.3	Національно-політичний рух в Наддніпрянській Україні наприкінці XVIII – у першій третині XIX ст. Прагнення освіченого українства реставрувати автономістичний устрій України. Василь		

	Капніст. Масонські ложі. Василь Лукашевич. «Малоросійське товариство». «Товариство об'єднаних слов'ян». Вплив ідей Романтизму на розвиток українського національного руху. Харківська школа романтиків. Основні етапи українського націєтворення. Історична заслуга української інтелігенції у розвитку національної свідомості народу. Розвиток української літератури та історичної науки. Вплив польського визвольного руху 1830–1831 рр. на національний рух в Україні.		
3.4	Кирило-Мефодіївське товариство. Створення товариства, його склад, програмні документи. Микола Гулак, Микола Костомаров, Василь Білозерський, Пантелеймон Куліш та ін. Державно-політичні ідеї Кирило-Мефодіївського товариства, програма «Закон Божий», «Книга буття українського народу», «Статут Слов'янського братства св. Кирила і Мефодія». Роль Тараса Шевченка у розвитку державницької ідеї. Георгій Андрузький «Начерки Конституції Республіки».		
3.5	Національно-духовне піднесення в західноукраїнських землях у першій половині XIX ст. Пробудження серед західноукраїнської інтелігенції інтересу до національної історії та мови. «Руська трійця». Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. Альманах «Русалка Дністрова» 1837 р. Роль греко-католицького духовенства в політичному і культурному житті краю. Вплив революційних подій 1848–1849 рр. на суспільно-політичне і культурне життя західноукраїнських земель. Головна Руська Рада 1848–1851 рр.		
3.6	Суспільно-політичний та національний рухи у другій половині XIX ст. Український національний рух і процес формування української модерної нації. Громадівський рух: етапи і особливості. Ідея української державності в діяльності інтелігенції другої половини XIX ст. Журнали «Основа» та «Киевская старина». Суспільно-політичні погляди та діяльність Володимира Антоновича, Михайла Драгоманова, Павла Чубинського, Олександра Кониського та ін. Реакція імперської		

	влади на розвиток українського руху. Валуєвський циркуляр. Емський указ. Кримськотатарський рух. Ісмаїл Гаспринський.		
3.7	Політизація українського руху в Російській імперії. «Братство тарасівців». Загальна Українська безпартійна організація. Політичне життя в Наддніпрянській Україні на початку ХХ ст. Українські політичні партії в підросійській Україні. Їхні програмні вимоги та боротьба за національне визволення українського народу. «Самостійна Україна» Миколи Міхновського. Заснування РУП (1900 р.), її розкол. Діяльність УНП, «Спілки», УСДРП, УДП, УРП, УРДП, інших українських політичних об'єднань. Діяльність в Україні загальноросійських політичних партій. Революційні події 1905–1907 рр. в Україні. Створення «Просвіт», українська преса. Українська думська громада у I та II Державних думах: її політична платформа. Створення та діяльність Товариства українських поступовців.		
3.8	Суспільно-політичний рух на західноукраїнських землях у другій половині ХІХ ст. – на початку ХХ ст. Національно-політичні орієнтації українського суспільства в Галичині, на Буковині й Закарпатті: полонофільство, русофільство («москвофільство»), українофільство. Зміст і форми діяльності народовців. Створення українських політичних партій. Русько-українська радикальна партія (1890 р.). Іван Франко. Українська соціал-демократична партія (1899 р.). Юліан Бачинський. «Україна irredenta». Політика «Нової ери». Суспільно-політична думка: обґрунтування ідеї української національної державності. Ідея соборності України. Перенесення центру національного руху на західноукраїнські землі в другій половині ХІХ ст. Товариство «Просвіта». Анатоль Вахнянин. Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка. Українська преса. Українські організації в Галичині: «Січ», «Сокіл», «Пласт».		
4	Україна на шляху відродження державності в 1914–1921 рр	15	В

4.1	Перша світова війна та національно-політичні процеси в Україні. Україна та геополітичні плани Антанти і Центральних держав. Українські політичні сили. Головна Українська Рада, Союз визволення України, Загальна Українська Рада, позиція щодо війни Товариства українських поступовців, УСДРП, Карпато-Руського визвольного комітету. Політична діяльність Дмитра Донцова. Військові дії та політика Російської й Австро-Угорської імперії на території українських земель у 1914–1917 рр. Українські січові стрільці.		
4.2	Державотворча діяльність Української Центральної Ради. Утворення і легітимізація УЦР, всеукраїнський національний конгрес, всеукраїнські військові з'їзди, організація української армії та флоту, Універсали УЦР, Генеральний Секретаріат, відносини з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією, Рада Народних Міністрів, проголошення незалежності УНР, перша російсько-українська війна, Берестейський мир, Конституція УНР, форма держави УНР, Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, роль Симона Петлюри у формуванні армії УНР, Кримська операція Петра Болбочана.		
4.3	Українська держава – Другий Гетьманат. Гетьманський переворот. Державна діяльність Павла Скоропадського. Гетьманські грамоти. Закон про тимчасовий устрій України 1918 р. Державний устрій Української держави. Формування та склад уряду: Федір Лизогуб, Микола Василенко, Дмитро Дорошенко. Внутрішня і зовнішня політика уряду. Формування Збройних сил Української держави, Сердюцька дивізія, проблема Чорноморського флоту. Антигетьманське повстання, зречення гетьманом влади.		
4.4	УНР часів Директорії. Декларація Директорії 1918 р. Трудовий конгрес України 1919 р. Прихід до влади і державна діяльність Симона Петлюри. Внутрішня і зовнішня політика. Друга російсько-українська війна. Акт злуки УНР і ЗУНР. Варшавський договір 1920 р. Ризький мир 1921 р. Перший і Другий Зимовий походи армії УНР.		

4.5	Західноукраїнська Народна Республіка. Утворення та державний лад ЗУНР. Українська Національна Рада, Державний Секретаріат. Державна діяльність Євгена Петрушевича. Законодавча діяльність ЗУНР. Геополітичне становище ЗУНР. Українська Галицька армія. Польсько-українська війна. Кость Левицький, Дмитро Вітовський, Михайло Омелянович-Павленко, Олександр Греков. Західно-Лемківська Республіка, Східно-Лемківська Республіка.		
4.6	Боротьба за владу в Криму. Кримсько-мусульманський виконавчий комітет. Партія «Мілі Фірка». Кримська Народна Республіка. Ухвалення Конституції КНР. Кримський національний парламент. Директорія КНР та відносини з УЦР. Рада народних представників – тимчасова губернська влада. Номан Челебіджіхан. Кримське питання в політиці гетьмана Павла Скоропадського.		
4.7	Україна в роки більшовицького режиму 1918–1921 рр. Становлення окупаційного режиму та спроба легітимації у формі УСРР. Тимчасовий робітничо-селянський уряд України. Конституція УСРР 1919 р. Повноваження ВУЦВК та РНК. Політичний режим «воєнного комунізму». «Холодноярська республіка». Отаманщина. Вільна територія Нестора Махна. Більшовицькі квазідержави «Донецько-Криворізька Радянська Республіка», «Радянська Соціалістична Республіка Тавриди», «Одеська Радянська Республіка», «Баштанська республіка», «Галицька Соціалістична Радянська Республіка». Білогвардійські режими в Україні.		
5	Україна у складі СРСР та інших держав і проблеми українського державотворення в 1921–1991 рр.	20	В
5.1	Радянська Україна в 1922–1941 рр. Договір про утворення СРСР. Формальний та реальний статус УСРР у «договірній федерації» радянських республік. НЕП та українізація як форми укорінення влади більшовиків. Утвердження тоталітаризму та сталінська диктатура. Конституція УСРР 1929 р. Адміністративна реформа. Молдавська АРСР.		

	Конституція УРСР 1937 р. Оновлена структура влади УРСР. Верховна Рада УРСР. Перенесення столиці. Злочинна діяльність радянської влади та масові репресії. Масовий голод в Україні 1921–1923 рр. Колективізація. Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид українського народу. Держава і становище церкви в Україні, заборона УАПЦ.		
5.2	Національно-політичні процеси на українських землях у складі Румунії, Чехо-Словаччини, Польщі в 1921–1939 рр. Статус українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини, адміністративно-територіальний устрій. Діяльність українських політичних партій. Українське національно-демократичне об'єднання. Політики «пацифікація» і «нормалізація». УВО та ОУН. Євген Коновалець, Степан Бандера, Роман Шухевич, Микола Сціборський, Юрій Липа, Василь Мудрий, Дмитро Левицький, Володимир-Сергій Залозецький-Сас. Ідеї та вплив Дмитра Донцова.		
5.3	Карпатська Україна. Українське Національне Об'єднання, автономія Підкарпатської Русі. Проголошення Карпатської України. Вибори до Сойму. Конституційні акти Карпатської України. Форма правління. Організація Народної Оборони – «Карпатська Січ». Августин Волошин, Михайло Колодзінський, Юліан Ревай.		
5.4	Боротьба за українську державність у роки Другої світової війни. Розкол в ОУН. Акт відновлення української держави 1941 р. Українське Державне Правління. Українська Національна Рада. Українська Повстанська Армія. Підпільна мережа ОУН. Підпільно-повстанські адміністративні осередки: «Олевська республіка», «Космацька республіка», «Колківська республіка», Закерзоння. Створення Української головної визвольної ради (УГВР). Андрій Мельник, Степан Бандера, Ярослав Стецько, Роман Шухевич, Дмитро Мирон, Олена Теліга, Олег Ольжич, Дмитро Клячківський, Василь Кук, Ярослав Старух, Кирило Осьмак.		
5.5	Окупаційна влада на території України в роки Другої світової війни.		

	Нацистський «новий порядок». Колоніальний статус і адміністрація Райхскомісаріату «Україна». Дистрикт «Галичина». Губернаторство «Трансністрія». Регентський комісаріат Підкарпатської території. Репресії проти українського населення. Голокост.		
5.6	Українські уряди в еміграції та збереження традицій національної державності. Державний центр Української Народної Республіки. Дипломатична діяльність ДЦ УНР. Реорганізація уряду УНР Андрієм Лівичем. Українська Національна Рада 1948–1992 рр.. Гетьманський рух в еміграції. Ідеї та політична діяльність В'ячеслава Липинського. Діяльність Української головної визвольної ради (УГВР). Антибільшовицький блок народів.		
5.7	УРСР у 1945–1991 рр. Розширення кордонів УРСР. УРСР на міжнародній арені. Рада Міністрів УРСР. Конституція УРСР 1978 р. Боротьба дисидентського руху за українську державність. Українська Гельсінська Група. Микола Руденко, Іван Дзюба, Василь Стус, Левко Лук'яненко, Петро Григоренко, Мустафа Джемільєв.		
5.8	Розпад СРСР. Народний Рух України. Вибори до Верховної Ради УСРС у березні 1990 р. «Група 239», Народна Рада. Українська республіканська партія. Левко Лук'яненко, В'ячеслав Чорновіл, Леонід Кравчук. Декларація про державний суверенітет 16.07.1990 р. «Революція на граніті» в жовтні 1990 р. Всесоюзний референдум про збереження СРСР 17.03.1991 р. Автономія Криму.		
6	Розвиток незалежної України з 1991 р.	15	В
6.1	Проголошення незалежності України. Серпневий путч 1991 р. «Акт проголошення незалежності України». Постанова «Про військові формування в Україні» 24.08.1991 р. Перші закони ВРУ про правонаступництво, про громадянство, про державні кордони. Референдум та вибори президента 01.12.1991 р. Міжнародне визнання незалежності України.		
6.2	Україна у 1991-1994 рр.		

	Закони про ЗСУ і державні символи. Біловезька угода 1991 р. Лісабонський протокол 1992 р. Масандрівські угоди 1993 р. «Тристороння заява» 1994 р. Втрата Президентом підтримки у ВРУ. Внутрішня та зовнішня політика.		
6.3	Україна у 1994-2005 рр. Конституційний процес та прийняття Конституції України. Введення гривні. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС 1994 р. Програма «Партнерство заради миру» 1994 р. Хартія про Особливе партнерство між Україною і НАТО. Ядерне і ракетне роззброєння, Будапештський меморандум. Кампанія «Україна без Кучми». Конфлікт навколо острова Тузла. Конституційна реформа 2004 р. Початок участі України в міжнародних миротворчих місіях. Створення великих промислово-бізнесових груп. Внутрішня та зовнішня політика.		
6.4	Україна у 2005-2010 рр. Помаранчева революція. Зміна форми правління в Україні. Визнання Голодомору 1932–1933 рр. геноцидом українського народу. Вступ в СОТ. Розпад помаранчевої коаліції 2005 р. Політичні кризи 2007 та 2008 рр. Початок переговорів про асоціацію з ЄС. Бухарестський саміт НАТО 2008 р. Економічні конфлікти між Росією та Україною. Внутрішня та зовнішня політика.		
6.5	Україна у 2010-2014 рр. Ліквідація міжвідомчої комісії з питань підготовки вступу в НАТО і національного центру євроатлантичної інтеграції. Скасування конституційної реформи та розширення повноважень президента. Посилення впливу олігархів із «сім'ї» Януковича. Харківські угоди 2010 р. Зближення з Євразійським економічним союзом. Внутрішня та зовнішня політика. Відмова підписання Угоди про асоціацію 2013 р. Початок Євромайдану. Диктаторські закони 16.01.2014 р. Розстріл протестувальників 20.02.2014 р. «Небесна сотня». Постанова «Про самоусунення Президента від виконання конституційних повноважень» 22.02.2014 р. Російська інтервенція в Криму. Проросійські виступи в Донецьку, Луганську, Харкові, Запоріжжі, Херсоні, Миколаєві, Одесі. Захоплення Слов'янська та Краматорська російськими терористичними групами. Початок		

	АТО. Добровольчі батальйони. Початок відродження Національної гвардії.		
6.6	Україна у 2014-2019 рр. Угода про асоціацію з ЄС 2014 (2017 р.). Безвізовий режим між Україною та ЄС 2017 р. Парламентські вибори 2014 р. та втрата КПУ місць у ВРУ. Люстрація. Реформа поліції. Децентралізація влади. Розгортання воєнних дій на Донбасі. Деокупація територій Донбасу. Спроби мирного врегулювання та розведення військ. Мінські угоди. Міжнародна коаліція на підтримку України. Закон про декомунізацію 2015 р. ООС. Томос про автокефалію. Реформи в ЗСУ. Внутрішня та зовнішня політика.		
6.7	Україна у 2019-2024 рр. Електронне врядування та запуск сервісу «Дія» 2020 р. Закон про деколонізацію 2023 р. Повномасштабне вторгнення РФ. Часткова деокупація українських земель. Порушення прав людини під час російсько-української війни. Статус кандидата України в ЄС.		

Список рекомендованої літератури

- Аніщук Н. В. Історія і перспективи української державності: навч.-метод. посіб. Одеса: Юридична література, 2021. 88 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/68ceb8a5-bdec-4a49-92b5-4b8e65a0d4ec>.
- Бойко О. Історія України. Посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. 656 с. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/1352>.
- Борисенко В. Курс української історії: з найдавніших часів до XX ст.: навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти. Київ: Либідь, 1998. 614 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0002160.
- Борисенко В., Візер С. Державотворчі та національно-духовні процеси в Україні першої половини XVII ст. Київ, 2010. 80 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7206>.
- Борисова О., Климов А. Історія української державності: підруч. для вищ. навч. закл.: у 2-х т. Київ, 2018. Т. 1 (Давні часи, Середньовіччя. Нова доба). 344 с.
- Борисова О., Климов А. Історія української державності: підруч. для вищ. навч. закл.: у 2-х т. Київ, 2018. Т. 2 (1917–2017 рр.). 464 с.
- Горєлов М. Є., Моця О. П., Рафальський О. О. Держава і цивілізація в історії України / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф.

Кураса, Ін-т археології. Київ: ЕКО-ПРОДАКШН, 2009. 879 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004855.

- Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. Київ, 2019. 656 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/ukr0000536.pdf.
- Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. Київ, 2021. 432 с.
- Даниленко В. Україна в 1985–1991 рр.: остання глава радянської історії. Київ, 2018. 278 с. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0013985.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0.
- Енциклопедія Історії України (ЕІУ). URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21SRW=nz&S21FMT=brief_elib&C21COM=S&2_S21P03=PRJ=&2_S21STR=ЕНЦИКЛОПЕДІЯ%20ІСТОРИЇ%20УКРАЇНИ%20%28ЕІУ%29.
- Історія державної служби в Україні: у 5 т. / відп. ред. Т. В. Мотренко та ін.; Голов. упр. держ. служби України; Ін-т історії НАН України. Київ: Ніка-Центр, 2009. Т. 1. 544 с.
- Історія державної служби в Україні: у 5 т. / відп. ред. Т. В. Мотренко та ін.; Голов. упр. держ. служби України; Ін-т історії НАН України. Київ: Ніка-Центр, 2009. Т. 2. 512 с.
- Історія України та її державності. Курс лекцій: навч. посіб. / Л. Є. Дещинський та ін. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. 476 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000249.
- Історія української державності: конспект лекцій / Т. Батюк та ін. Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2023. 168 с. URL: <http://www.ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2293/1/ост.%20Історія%20української%20державності.pdf>.
- Кондратюк К., Качмар В. Новітня історія України (1945–2020 роки): навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 212 с. URL: https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/1603042997135_Verstka_Kachmar.pdf.
- Лицарі Дикого Поля. Плугом і мушкетом: Український шлях до Чорного моря / О. Бачинська та ін. Харків, 2016. 352 с.
- Нариси історії державної служби в Україні / НАН України. Інститут історії України; Голов. упр. держ. служби України. Київ: Ніка-Центр, 2008. 536 с.
- Народження країни. Від краю до держави. Назва, символіка, територія і кордони України / К. Галушко та ін. Харків, 2016. 525 с.
- Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків, 2016. 496 с.

- Поле битви – Україна. Від «володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення / Б. Черкас та ін. Харків, 2016. 352 с.
- Політична історія України / за ред. В. Танцюри. Київ, 2001. 552 с.
- Снайдер Т. Криваві землі: Європа поміж Гітлером та Сталіним. Київ: Грані-Т, 2011. 448 с.
- Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь, 1569–1999. Київ: Дух і Літера, 2012. 460 с.
- Україна. Антологія пам'яток державотворення, Х–ХХ ст.: дорога до себе: у 10 т. Київ, 2009.
- Україна: хронологія розвитку / НАН України. Інститут археології. Т. 1–6. Київ: КВІЦ, 2007–2011.
- Час народів. Історія України ХІХ століття: навч. посіб. / О. Аркуша та ін. Львів, 2016. 407 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000021374>.
- Шевчук В., Тараненко М. Історія української державності. Київ, 1999. 253 с.
- Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ, 2005. 584 с.